

Bob de Graaff

**COUPS, CONTRACOUPS
EN CONSTITUTIE**

EEN KWARTEEUW BEMOEIENIS
VAN NEDERLAND MET SURINAME,
1975-2000

Boom – Amsterdam

Het Nederlands Instituut voor Militaire Historie is een zelfstandig wetenschappelijk onderzoeks- en documentatiecentrum binnen de Nederlandse Defensie Academie (NLDA). Deze publicatie maakt deel uit van het onderzoeksprogramma van de Faculteit Militaire Wetenschappen van de NLDA. De meningen en opvattingen die in deze publicatie worden uitgesproken, zijn en blijven voor de verantwoordelijkheid van de auteur. Zij geven niet noodzakelijkerwijs de mening weer van de minister.

Afbeelding omslag: iStock

Ontwerp omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem

Verzorging binnenwerk: Peter Tychon

© 2025 Bob de Graaff | Nederlands Instituut voor Militaire Historie | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, stichting-uvo.nl.

No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without the written permission of the publisher.

ISBN 978 90 2447 391 5

NUR 680

www.boom.nl

www.nimh.nl

INHOUD

- Inleiding en verantwoording 7
- Een veelzeggende voorgeschiedenis 13
- 1975-1980: de gloriejaren van een kolonel 23
- Een coup die geen verrassing was 29
- De affaire-Valk: een kolonel die er wel/niets van wist 33
- Maarseveen: de dreiging met een ongeluk 45
- De Landmacht Inlichtingendienst aan het roer 55
- Bas van Tussenbroek: een wel heel bijzondere militaire
attaché 63
- De 8-decembermoorden 75
- Interventieplannen onder de dekmantel van hulp
aan de Andes 85
- Op een zijspoor gezet door de Amerikanen 91
- Een bonte reeks van particuliere invasieplannen 105
- Het Junglecommando: bron van verzet of bron
van frustratie? 111
- Hoog spel van Van Tussenbroek 119
- 1988 en 1989: complotteren in Gainesville en
Washington 127
- Het Raamverdrag en nieuwe mogelijkheden voor
inlichtingenvergaring 141
- De drie B's: Bottse, Van den Berg en... Bouterse 147
- De crisis van 1993: 'Als de zaak moet bossen,
moet het maar bossen' 155

De bezetting van de Afobakadam: een crisis of een schijnvertoning?	163
Spitsroeden lopen ten opzichte van een narcostaat	167
De verkiezingen van 1996 en de 'vervolging' van Bouterse	177
Een afloop met een (anti)climax	187
Conclusie	197
Noten	203
Afkortingen	245
Tijdslijn van de belangrijkste gebeurtenissen	249
Geraadpleegde bronnen en literatuur	261
Personenregister	273

INLEIDING EN VERANTWOORDING

Op 25 november 1975 verving in Paramaribo de rood-wit-groene vlag met gele ster van het nieuwe Suriname het koloniale witte dundoek met vijf sterren. De naam van het Oranjeplein veranderde in Onafhankelijkheidsplein. Die dag werd de kolonie Suriname een soevereine natie. Om te benadrukken dat het land voortaan op eigen benen wenste te staan, was drie dagen voor de onafhankelijkheidsdag het meer dan levensgrote beeld van koningin Wilhelmina, dat ruim een halve eeuw het Oranjeplein had gedomineerd, van zijn vaste standplaats verwijderd. In weerwil van de 7500 kilometer die beide staten scheidde, bleven echter nog tal van banden bestaan tussen de onafhankelijke natie en het voormalige moederland. In beide gebieden bevonden zich bijvoorbeeld honderdduizenden Surinamers, en de regeringen van de twee landen moesten gezamenlijk beslissen over de besteding van de gelden die Nederland voor de ontwikkeling van het Latijns-Amerikaanse land beschikbaar had gesteld.

Ruim vier jaar na de onafhankelijkheid pleegden op 25 februari 1980 Surinaamse onderofficieren een coup in de jonge republiek. De Nederlandse regering nam aanvankelijk een afwachtende houding aan. Toen het militaire bewind echter tot steeds ernstiger mensenrechtenschendingen

overging, op 8 december 1982 culminerend in de moord op vijftien tegenstanders van het regime, verslechterden de betrekkingen. Opeenvolgende Nederlandse regeringen voelden een verantwoordelijkheid voor een terugkeer naar rechtsstatelijke verhoudingen in Suriname of werden er door de Amerikaanse regering aan herinnerd dat Nederland als voormalige koloniale mogendheid een bijzondere verantwoordelijkheid droeg voor de gang van zaken in Suriname. ‘Den Haag’ hanteerde diverse instrumenten om te pogen constitutionele en rechtsstatelijke verhoudingen en een democratisch bestuur in Suriname te doen terugkeren. Naast overleg en het open- en dichtdraaien van de geldkraan was er ook steeds de mogelijkheid van een gewapende interventie.

Al voorafgaand aan de moorden hadden in Suriname contracoups plaatsgevonden en gingen er geruchten over een ophanden zijnde buitenlandse interventie. In de rest van de jaren tachtig en een groot deel van de jaren negentig doken zulke berichten telkens opnieuw op. Wanneer het over statelijke interventies ging, vielen vooral de namen van Nederland en de Verenigde Staten. Daarnaast was er een breed scala aan particuliere pogingen om het bewind in Paramaribo terzijde te schuiven. Deze vonden ten dele aansluiting bij de activiteiten van het Junglecommando van Ronnie Brunswijk, dat in de tweede helft van de jaren tachtig opereerde in het oosten van Suriname. In elk geval was Nederland in de recente geschiedenis nooit dichter bij een grootschalige gewapende interventie in vreedstijd in een ander land dan in het laatste kwart van de twintigste eeuw, toen de Nederlandse militaire inlichtingendiensten en particulieren op Nederlands grondgebied herhaaldelijk plannen beraamden voor zo’n ingreep in Suriname.

In de loop van de jaren negentig leek Suriname terug te keren naar democratische verhoudingen en normaliseerden de betrekkingen met Nederland tot op zekere hoogte.

De vervolging van de voormalige legerleider Desi Bouterse wegens drugstransporten naar Nederland zorgde evenwel voor nieuwe spanningen. Zijn veroordeling bij verstek in 1999 en in hoger beroep in 2000 leidde tot een zekere berusting aan Nederlandse zijde en sloot een episode af.

In deze eerste 25 jaar na de Surinaamse onafhankelijkheid was een rol weggelegd voor de Nederlandse militaire inlichtingendiensten, in het bijzonder de Landmacht Inlichtingendienst en na 1987 ook voor de Militaire Inlichtingendienst (MID), die uiteindelijk in 2000 de afzonderlijke Nederlandse militaire inlichtingendiensten zou absorberen.

In 1998 publiceerden mijn collega Cees Wiebes en ik het boek *Villa Maarheeze* over de geschiedenis van de Inlichtingendienst Buitenland, met daarin een hoofdstuk over interventiepogingen van Nederlandse en Amerikaanse zijde in Suriname in de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig.¹ Het is samen met het enige jaren voordien verschenen encyclopedische overzicht van Frans Kluiters over de Nederlandse inlichtingendiensten² het enige overzicht over de bemoeienissen van inlichtingen- en veiligheidsdiensten met het Latijns-Amerikaanse land. In de bijna drie decennia die sindsdien verstreken, kwam incidenteel nieuwe informatie over dit onderwerp naar buiten, wat mij deed beseffen dat het overzicht van *Villa Maarheeze* aanvulling behoefde.

Dit werd mij eens te meer duidelijk toen ik tussen 2019 en 2022 op verzoek van de opvolger van de MID, de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD), werkte aan een geschiedenis van de Nederlandse militaire inlichtingendiensten tussen 1912 en 2022. Daartoe had ik vrije toegang tot de archieven van de MIVD. Deze geschiedschrijving verscheen eind 2022 onder de titel *Ongekend en Onderscheidend. De geheime geschiedenis van de MIVD*.³ Het manuscript dat daaraan ten grondslag lag was veel omvangrijker geworden dan aanvankelijk beoogd. Daarom moesten delen van het manuscript noodgedwongen ongepubliceerd blijven liggen.

Het omvangrijkste deel dat de publicatie ‘niet haalde’, betrof de bemoeienissen van de Nederlandse militaire inlichtingendiensten met Suriname in de jaren tussen 1975 en 2000. Bij gelegenheid van vijftig jaar Surinaamse onafhankelijkheid bleek er een mogelijkheid dit deel als afzonderlijke publicatie uit te brengen. Dit stemt mij als auteur tot grote tevredenheid, omdat hiermee naar mijn oordeel aan een breed publiek een helder overzicht kan worden geboden van deze bemoeienissen. Deze bleken soms nog onbekend, soms ook waren zij door betrokkenen en in de media als veel groter en beter doordacht voorgesteld dan zij in werkelijkheid waren. Als iets duidelijk wordt uit mijn beschrijving is het dat er bij interventiepogingen herhaaldelijk sprake was van, wat de Duitse filosoof Ernst Bloch noemde, ‘gelijktijdigheid van het ongelijktijdige’.⁴ Diverse partijen overwogen op enig moment een interventie, maar nooit stonden de horloges gelijk. Nu eens was er onenigheid in het Nederlandse kabinet en dan weer tussen de Amerikaanse en de Nederlandse regering over het geschikte moment; en daartussendoor speelden dan nog allerhande particuliere initiatieven voor een coup of een invasie, waarbij de aanstichters een beroep probeerden te doen op officiële instanties. Als gevolg van onderlinge onenigheid, geldgebrek en amateurisme leidden zulke plannen steeds tot niets. Volgens mij draagt een nuchtere beschrijving van de werkelijke rol van de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten aanzien van deze invasie- en coupplannen bij aan een bijstelling van de geschiedschrijving van zowel Nederland als Suriname, die uiteindelijk de verhoudingen tussen beide landen ten goede kan komen.

Uiteraard moesten bij deze publicatie van mijn bevindingen in de archieven van de MIVD dezelfde restricties in acht worden genomen als eerder in 2022 bij het boek *Ongekend en Onderscheidend*. Dat wil zeggen dat zorgvuldig moest worden omgesprongen met mededelingen omtrent relaties van

de Nederlandse militaire inlichtingenorganisaties met hun buitenlandse partnerdiensten. Vermelding van namen van medewerkers moest zo veel mogelijk worden vermeden en namen van bronnen waren uit den boze. Ten slotte sneuvelde informatie over werkwijzen van de diensten die nog actueel zijn. Dit heeft tot slechts een beperkt aantal ingrepen in het manuscript geleid, zodat op hoofdlijnen – en voor het overgrote merendeel ook in de details – een zo nauwkeurig mogelijk beeld van de activiteiten van de Nederlandse militaire inlichtingendiensten ten aanzien van Suriname in de periode 1975-2000 het licht ziet.

Voor deze publicatie heb ik dus wat oorspronkelijk een zeer uitgebreid hoofdstuk in het boek *Ongekend en Onderscheidend* zou zijn geweest, omgewerkt naar een zelfstandig boek. Verder is de tekst aangevuld met en waar nodig gewijzigd aan de hand van publicaties die zijn verschenen sinds het manuscript tot stand kwam. Ook is de epiloog aangepast aan de jongste ontwikkelingen. Deze publicatie volgt grotendeels de chronologie, die omwille van de overzichtelijkheid ook nog eens is samengevat in een beknopte tijdlijn aan het eind van het boek.

Ik dank bij dezen de MIVD voor de vrijgave van de tekst, in het bijzonder de directeur, viceadmiraal Peter Reesink, de Devil's Advocate van de dienst Alexander Claver en diens voorganger Huib van de Meeberg. Daarnaast ook Geert Kuiper, voormalig plaatsvervangend directeur MIVD, en Ben Schoenmaker, directeur van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, onder wiens auspiciën deze publicatie kon verschijnen. Ten slotte zijn er nog de ongenoemde, maar zeker niet minder gewaardeerde mensen die mij particulier materiaal afstonden dat een waardevolle aanvulling bleek op de literatuur en op de archieven van de MIVD.

Suriname

EEN VEELZEGGENDE VOORGESCHIEDENIS

In april 2021 spraken de ministers van Defensie van Nederland en Suriname, Ank Bijleveld-Schouten en Krishna Matheera, op het ministerie van Defensie in Paramaribo af dat Nederlandse militairen later dat jaar weer in de Surinaamse jungle konden trainen. Volgens persberichten was een belangrijk doel van deze samenwerking volgens de beide bewindslieden ‘ervoor te zorgen dat Nederland en Suriname veilige en stabiele landen zijn’.¹ Deze samenwerking, en het gebrek daaraan, hadden een lange en uiterst bewogen voorgeschiedenis, ook op inlichtingengebied. Ook vóór de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 was er op dit punt sprake van grote spanningen en ook toen al vervulde de Nederlandse Landmacht Inlichtingendienst een rol bij het in kaart brengen en analyseren van de interne politieke verhoudingen in Suriname.

Vóór de Tweede Wereldoorlog was er in Suriname geen gespecialiseerde inlichtingen- of veiligheidsdienst van de grond gekomen. Controle op bijvoorbeeld vergaderingen en verenigingen, alsmede op het vertrek van ‘ongewenste elementen’ naar Nederland, geschiedde door een bijzondere rechedienst van het korps gewapende politie. Deze werd aangestuurd door de procureur-generaal en de gouverneur.²

Op de dag van de Duitse inval in Nederland, 10 mei 1940, kondigde gouverneur Johannes Kielstra in Suriname onmiddellijk de staat van beleg af, zoals zijn collega Gielliam Wouters in Curaçao dat ook deed. Beide gouverneurs, die toch al bijzonder machtig waren, kregen nu, dankzij nog uitgebreidere bevoegdheden, min of meer vrij spel. Op de Benedenwindse Eilanden intervenueerden vrijwel onmiddellijk Britse en Franse troepen om hun oliebelangen veilig te stellen. Met het oog op het in Suriname gewonnen bauxiet dreigde een soortgelijke actie van de Verenigde Staten ten aanzien van Suriname. Suriname leverde namelijk twee derde van het door de vs benodigde bauxiet, dat als grondstof voor aluminium cruciaal was voor de vliegtuigbouw tijdens de Tweede Wereldoorlog. Gouverneur Kielstra probeerde door een versnelde opbouw van de Surinaamse defensie stationering van een Amerikaanse troepenmacht te voorkomen. Eind 1941 gebeurde dit toch. De Amerikaanse regering zond tweeduizend militairen, voornamelijk ter bescherming van de bauxietmijnen. De laatsten van hen zouden pas in 1947 Suriname weer verlaten.

De gewijzigde omstandigheden leidden aanvankelijk niet tot een grote verandering in het inlichtingenwerk. In 1942 werd het civiele inlichtingenwerk weliswaar overgenomen door de geheime politie van het leger, maar dit bleef bestaan uit personeel van het korps gewapende politie, en de procureur-generaal bleef aan het hoofd staan van deze dienst. Omdat Britten en Amerikanen klaagden over de veiligheidstoestand in Suriname, kwam er in april 1942 echter ook een militaire inlichtingendienst. Daarvan werd de oudst aanwezende zeeofficier, kapitein-luitenant-ter-zee A.C.H. Kuyck, waarnemend hoofd.

Deze militaire dienst had voornamelijk tot taak de beveiliging van de bauxietmijnen te verbeteren. Spoedig deed deze echter veel meer. Zo vervaardigde Kuyck in 1943 een rapport over Duitse invloeden en Duitse sympathieën

in het koloniaal bestuur van Suriname. Dit was aanleiding voor de territoriaal commandant van Suriname, J.K. Meyer, om te pogen met hulp van de commandant van de Amerikaanse troepen in Suriname, P. Singer, gouverneur Johannes Kielstra van het toneel te laten verdwijnen. Deze actie bleek evenwel contraproductief. De Nederlandse regering-in-balingschap bewerkstelligde dat Meyer en Singer zelf het veld moesten ruimen. Het optreden van Meyer leidde er echter wel toe dat de Amerikaanse regering besloot dat de situatie in Suriname politiek te instabiel was om, zoals was voorgenomen, de eigen troepen op korte termijn terug te trekken. Dit gebeurde pas later, nadat Kielstra alsnog was afgetreden.

Ook de andere hoofdrolspeler, Kuyck, moest in 1943 het veld ruimen, toen twee Amerikaanse Naval Observers – die het gevoel hadden dat Kuyck zich meer aangetrokken voelde tot de in Suriname gestationeerde Amerikaanse militaire inlichtingenofficieren dan tot de marinemensen – een futilliteit aangrepen om hem zwart te maken bij de Nederlandse regering in Londen. Deze riep daarop Kuyck naar Londen, waar hij overigens van alle blaam werd gezuiverd. De voormalige chef-staf van minister van Marine Johan Furstner in Londen, kapitein-ter-zee W. Boreel, nam in juli 1943 de plaats in van Kuyck.³ Met de opheffing van de staat van beleg in Suriname op 5 mei 1945 werd echter ook deze militaire inlichtingendienst opgeheven.⁴

In 1950 werd formeel de civiele Centrale Inlichtingendienst (CID) opgericht. In feite was dit echter een voortzetting van de inlichtingendienst van de politie, waarmee de dienst nog steeds nauw verweven was. Deze dienst telde ongeveer tien man. Via de procureur-generaal moest de CID rapporteren aan de Surinaamse minister van Justitie en Politie. De Nederlandse Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD, kreeg als taak de CID te helpen zich te ontwikkelen tot een adequate veiligheidsdienst. In tegenstelling tot de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen (VNA), waarbij dit

redelijk goed lukte, werd de CID echter geenszins een gesmeerd functionerende dienst. Dit had consequenties voor de inmiddels opgerichte tweede inlichtingendienst van Suriname.

Na de oorlog was er namelijk binnen de Landmacht Suriname, de TRIS (Troepenmacht in Suriname, een gemengd Nederlands-Surinaamse eenheid),⁵ die nooit groter zou worden dan duizend man, een Militaire Inlichtingendienst tot stand gekomen.⁶ Deze was piepklein. De leiding berustte bij de chef-staf en deze kon slechts rekenen op één onderofficier of korporaal als medewerker. In 1950 maakte deze 'dienst' plaats voor een Kantoor Inlichtingendienst met aan de leiding één inlichtingenofficier van de staf van de TRIS, ook wel gekend als de S2, de kapitein der infanterie S. Westra. Hij kreeg de beschikking over een sergeant-majoor en twee soldaten. Vanaf 1957 ging deze dienst Sectie 2 TRIS heten, kortweg S2-TRIS.

De S2-TRIS had aanvankelijk louter een taak op het gebied van contra-inlichtingen en militaire veiligheid ten behoeve van de TRIS. Dit taakgebied behelsde zaken als screening van TRIS-sollicitanten, het peilen van de 'geest' onder de troepen en het toezien op naleving van veiligheidsorders. Daarnaast gaf S2-TRIS voorlichting aan de pers om negatieve publiciteit over de Troepenmacht in Suriname tegen te gaan. Dit gebeurde viermaal per week door middel van radio-uitzendingen, eerst via de Algemene Vereeniging Radio Omroep Suriname en later via Radio Apintie. Een verzoek van de commandant TRIS om in Suriname een interceptiedienst, bedoeld voor het onderscheppen van berichtenverkeer, te mogen oprichten, wezen de koloniale autoriteiten vooralsnog af.⁷

Vanaf het najaar van 1962 haalde de Nederlandse Landmacht Inlichtingendienst (LAMID) de banden aan met S2-TRIS. Zo ging de LAMID zijn Surinaamse tegenhanger eenzijdig gegevens verstrekken, zoals de persoonsgegevens

van Surinamers die bij de LAMID in Nederland gesignaleerd stonden en inlichtingenrapporten over diverse landen in Latijns-Amerika.⁸ Intussen was de BVD niet erg tevreden met het resultaat van zijn eigen professionaliseringspogingen bij de CID. Bovendien wantrouwden de CID en S2-TRIS elkaar, zodat beide diensten tegenover elkaar de kaarten vaak dicht tegen de borst hielden.⁹ De situatie werd nog gecompliceerder toen de nationalistische Surinaamse politicus Jopie Pengel na zijn aantreden als premier in 1963 probeerde de CID naar zich toe te trekken. Toen dit niet lukte, richtte hij in 1964 een eigen inlichtingendienst op: de Bewakingsdienst Algemene Zaken onder oud-minister Alfred Morpurgo.¹⁰

Uit onvrede en wantrouwen jegens de CID en Pengel besloten de hoofden van de BVD en de LAMID in 1964 dat S2-TRIS zich voortaan ook zou moeten bezighouden met 'offensieve contra-inlichtingentaken', waaronder geheime operaties. Deze taken omvatten, naast het signaleren van externe dreigingen voor Suriname, het opmerken van binnenlandse onrust, van 'delicate interne Surinaamse aangelegenheden' waarin de commandant van de TRIS betrokken zou kunnen raken en de afscherming van de TRIS tegen activiteiten van politieke tegenstanders. Zo rapporteerde S2-TRIS bijvoorbeeld over de Partij Nationalistische Republiek (PNR) van Eddy Bruma.¹¹ Deze in 1961 opgerichte, voornamelijk uit creoolse Surinamers bestaande partij, die de onmiddellijke onafhankelijkheid van Suriname nastreefde, zou nooit een grote aanhang krijgen. Diverse vooraanstaande personen uit deze partij, zoals Eddy Bruma, Frank Derby, Harold Rusland en Henk Chin A Sen, zouden begin jaren tachtig echter een belangrijke politieke rol spelen in het onafhankelijke Suriname. De geheime operaties van S2-TRIS ten aanzien van de Surinaamse binnenlandse politiek mochten uitsluitend plaatsvinden onder de persoonlijke verantwoordelijkheid van het hoofd van de LAMID. Om deze verantwoordelijkheid gestalte te geven moest het hoofd van de Surinaamse dienst

maandelijks een Beoordeling Veiligheidstoestand Suriname naar de LAMID sturen waarin hij, behalve over militaire inlichtingen en militaire veiligheid, rapporteerde over de categorieën burgerlijke veiligheid en interne politiek.¹²

Behalve met de LAMID ontwikkelde S2-TRIS nauwe relaties met de BVD. De BVD had begin jaren zestig voor S2-TRIS al contacten gelegd met de Amerikaanse, Britse en Franse zusterorganisaties in het Caribisch gebied.¹³ In Nederland zelf werden de maandelijkse rapportages van S2-TRIS in nauwe samenwerking gezien door de verantwoordelijke medewerkers van de BVD en de contra-inlichtingspecialist van de LAMID en diens collega majoor G.J. (Gerrit) Maarseveen, die het bureau Suriname in zijn takenpakket had.¹⁴ Verder voorzag S2-TRIS de BVD van informatie over als extremistisch bestempelde groeperingen in zijn werkgebied, zoals de PNR¹⁵ en het Marxistisch Leninistisch Centrum Suriname,¹⁶ alsmede over contacten van Surinamers met Chinese communisten.¹⁷ Tot een van de saillantere gebeurtenissen uit het bestaan van S2-TRIS behoorde het schaduwen door de dienst van Ilich Ramirez Sánchez, beter bekend als de terrorist Carlos, tijdens diens kortstondig bezoek aan Suriname eind jaren zestig.¹⁸

S2-TRIS groeide uit van een organisatie met oorspronkelijk slechts vier medewerkers naar elf personeelsleden in 1964 en ten slotte zeventien in 1972. Dit personeel bestond uit een kern van uit Nederland uitgezonden personeel, aangevuld met, zoals dat heette, 'blijvers' en 'landskinderen'. Spoedig kwam er onder de S2-vleugels nu alsnog een bescheiden interceptiedienst, al mocht die toen deze naam nog niet dragen.¹⁹ Vanaf ongeveer 1963 luisterden namelijk enkele radiotelegrafisten/-telefonisten van de Afdeling Verbindingsdienst van de TRIS op eigen initiatief radio-uitzendingen af van derden in het Sranantongo, de creoolse taal in Suriname, en gaven de resultaten door aan S2-TRIS. In 1965 kwam het tot de formele oprichting van een radio-intercep-